

ความรู้เบื้องต้นด้านลิขสิทธิ์

1. ลิขสิทธิ์คืออะไร

ลิขสิทธิ์เป็นผลงานที่เกิดจากการใช้สติปัญญา ความรู้ ความสามารถ และความวิริยะอุตสาหะในการสร้างสรรค์งานให้เกิดขึ้น ซึ่งถือว่าเป็นทรัพย์สินทางปัญญาประเภทหนึ่ง ลิขสิทธิ์หมายถึงสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ เกี่ยวกับงานที่ผู้สร้างสรรค์ได้ทำขึ้น

2. ประเภทของงานสร้างสรรค์

งานสร้างสรรค์ที่มีลิขสิทธิ์ ประกอบด้วยงานต่าง ๆ ดังนี้

2.1 งานทั่วไป ได้แก่

- © งานวรรณกรรม เช่น หนังสือ จุลสาร สิ่งเขียน สิ่งพิมพ์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์
- © งานนาฏกรรม เช่น งานเกี่ยวกับการรำ การเต้น การทำท่า หรือการแสดงที่ประกอบเป็นเรื่องเป็นราว การแสดงโดยวิธีใด ๆ
- © งานศิลปกรรม เช่น งานด้านจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ภาพพิมพ์ ภาพประกอบแผนที่ โครงสร้างศิลปประยุกต์ ภาพถ่าย และแผนผัง ของงานดังกล่าว
- © งานดนตรีกรรม เช่น เนื้อร้อง ทำนอง โน้ตเพลงที่ได้แยกแยะเรียบเรียงเสียงประสานแล้ว
- © งานโสตทัศนวัสดุ เช่น วิดีโอเทป แผ่นเลเซอร์ดิสก์ เป็นต้น
- © งานภาพยนตร์
- © งานสิ่งบันทึกเสียง เช่น เทปเพลง แผ่นคอมแพคดิสก์
- © งานแพร่เสียงแพร่ภาพ
- © งานอื่นใดในแผนวรรณคดี แผนวิทยาศาสตร์ หรือแผนกศิลปะ

2.2 งานสืบเนื่อง ได้แก่

- © งานดัดแปลง หมายถึง การทำซ้ำโดยเปลี่ยนรูปใหม่ ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมโดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์
- © งานรวบรวม หรือประกอบเข้าด้วยกัน โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของลิขสิทธิ์

3. สิ่งที่ถูกกฎหมายไม่คุ้มครอง

สิ่งที่กฎหมายไม่คุ้มครอง ได้แก่

- © แนวความคิด หลักการ การค้นพบ หรือทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์หรือคณิตศาสตร์
- © ขั้นตอน กรรมวิธี ระบบ วิธีใช้ หรือการทำงาน

4. สิ่งที่ไม่ถือว่าเป็นงานอันมีลิขสิทธิ์

ผลงานดังต่อไปนี้ เป็นผลงานที่ไม่ถือว่ามีลิขสิทธิ์

- © ชาวประจําวัน และข้อเท็จจริงต่าง ๆ ที่มีลักษณะเป็นเพียงข่าวสาร
- © รัฐธรรมนูญ และกฎหมาย
- © ประกาศ คำสั่ง ระเบียบ คำชี้แจง ของหน่วยงานรัฐหรือท้องถิ่น
- © คำพิพากษา คำสั่ง คำวินิจฉัย และรายงานของทางราชการ
- © คำแปล และการรวบรวมสิ่งต่าง ๆ ข้างต้น ที่หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่นจัดทำขึ้น

5. การได้มาซึ่งลิขสิทธิ์

สิทธิในลิขสิทธิ์จะเกิดขึ้น โดยทันทีนับตั้งแต่ผู้สร้างสรรค์ได้สร้างผลงาน โดยไม่ต้องจดทะเบียน ซึ่งมีลักษณะการได้มา ดังนี้

- © คຸ່ມครองทันทีที่ได้มีการสร้างสรรค์งานนั้น
- © กรณีที่ยังไม่ได้มีการโฆษณา งาน ผู้สร้างสรรค์ต้องเป็นผู้มีสัญชาติไทยหรือมีสัญชาติในประเทศที่เป็นภาคีแห่งอนุสัญญา ว่าด้วยการคุ้มครองลิขสิทธิ์ที่ประเทศไทยเป็นภาคีอยู่ด้วย
- © กรณีที่มีการโฆษณา งานแล้ว ต้องเป็นการโฆษณาครั้งแรกได้ทำขึ้นในราชอาณาจักรหรือในประเทศที่เป็นภาคี
- © กรณีที่ผู้สร้างสรรค์เป็นนิติบุคคล ต้องเป็นนิติบุคคลที่จัดตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

6. ใครเป็นเจ้าของลิขสิทธิ์

ผู้ที่เป็นเจ้าของลิขสิทธิ์ ได้แก่ บุคคลหรือกลุ่มบุคคลดังต่อไปนี้

- © ผู้สร้างสรรค์งานขึ้นใหม่ ซึ่งอาจเป็นผู้สร้างสรรค์งานด้วยตนเองเพียงผู้เดียว หรือผู้สร้างสรรค์งานร่วมกัน
- © ผู้สร้างสรรค์ในฐานะพนักงานหรือลูกจ้าง
- © ผู้ดัดแปลงหรือผู้รวบรวม โดยได้รับอนุญาตจากเจ้าของ
- © ผู้ว่าจ้างจะเป็นผู้มีลิขสิทธิ์ในงานที่จ้าง เว้นแต่จะได้ตกลงกันไว้เป็นอย่างอื่น
- © กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐหรือท้องถิ่น
- © ผู้รับโอนสิทธิ
- © ผู้พิมพ์โฆษณาที่ใช้ชื่อนามแฝงหรือนามปากกาที่ไม่ปรากฏชื่อผู้สร้างสรรค์

7. สิทธิของเจ้าของลิขสิทธิ์

1. เจ้าของลิขสิทธิ์ย่อมมีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวที่จะกระทำการใด ๆ ต่องานอันมีลิขสิทธิ์ของตนดังต่อไปนี้ มีสิทธิในการทำซ้ำ ดัดแปลง จำหน่าย ให้เช่า คัดลอก เลียนแบบทำสำเนา การทำให้ปรากฏต่อสาธารณชนหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิของตน โดยมีหรือไม่มีค่าตอบแทนก็ได้
 2. นอกจากสิทธิที่เจ้าของลิขสิทธิ์จะได้รับความคุ้มครองในรูปของผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจดังกล่าวแล้ว กฎหมายยังคุ้มครองสิทธิที่เรียกว่า ธรรมสิทธิ หรือ สิทธิในทางศีลธรรมด้วย โดยกำหนดว่าผู้สร้างสรรค์มีสิทธิที่จะแสดงตนว่าเป็นผู้สร้างสรรค์และห้ามผู้อื่นมิให้กระทำการบิดเบือน ตัดทอน ดัดแปลง หรือกระทำการให้เกิดความเสียหายต่อชื่อเสียงของผู้สร้างสรรค์
8. อายุการคุ้มครองลิขสิทธิ์
- © งานทั่ว ๆ ไป ลิขสิทธิ์จะมีตลอดอายุผู้สร้างสรรค์ และจะมีต่อไปอีก 50 ปี นับแต่ผู้สร้างสรรค์ถึงแก่ความตาย
 - © กรณีเป็นนิติบุคคล ลิขสิทธิ์จะมีอยู่ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น
 - © งานภาพถ่าย โสตทัศนวัสดุ ภาพยนตร์ หรืองานแพร่เสียง แพร่ภาพ ลิขสิทธิ์มีอยู่ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น
 - © งานที่สร้างสรรค์โดยการจ้างหรือตามคำสั่ง มีอายุ 50 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น
 - © งานศิลปประยุกต์ ลิขสิทธิ์มีอยู่ 25 ปี นับแต่ได้สร้างสรรค์งานนั้นขึ้น
 - © กรณีได้มีการโฆษณาในงานเหล่านั้น ในระหว่างระยะเวลาดังกล่าวให้ลิขสิทธิ์มีอยู่ต่อไปอีก 50 ปี นับแต่โฆษณาครั้งแรก ยกเว้นในกรณีศิลปประยุกต์ ให้มีลิขสิทธิ์อยู่ต่อไปอีก 25 ปี นับแต่โฆษณาครั้งแรก
9. ผลภายหลังลิขสิทธิ์หมดอายุ
- งานนั้นตกเป็นสมบัติของสาธารณะ บุคคลใด ๆ สามารถใช้งานนั้น ๆ ได้โดยไม่เป็นการละเมิดลิขสิทธิ์
10. นักแสดง
- หมายถึง ผู้แสดง นักดนตรี นักร้อง นักเต้น นักร่ำ และผู้แสดงท่าทาง ร้อง กล่าวพากย์ แสดงตามบทหรือในลักษณะอื่นใด
11. สิทธิของนักแสดง
- มีสิทธิแต่เพียงผู้เดียวในการกระทำอันเกี่ยวกับการแสดงของตนและมีสิทธิในการรับค่าตอบแทน
12. อายุการคุ้มครองสิทธินักแสดง
- มีอายุการคุ้มครอง 50 ปี นับแต่ที่มีการแสดงหรือมีการบันทึกการแสดง

ที่มา : กรมทรัพย์สินทางปัญญา

